

# PAUL-ROBERT HOUDIN

Custode onorific al Castelului Chambord

## Sunet și lumină

La 5 iulie 1952, Președintele Republicii Franceze inaugura primul spectacol de „sunet și lumină” din lume, acela pe care tocmai îl realizasem la castelul Chambord.

Pentru a ajunge la acest 5 iulie 1952, a trebuit însă să trec peste numeroase etape care, toate laolaltă, constituie, într-un fel, istoria spectacolului de „sunet și lumină”.

Pentru mine, totul a început în 1925, atunci când începuseră a fi iluminate principalele monumente din Paris. Anii au trecut... Și, după război, în 1951, am inaugurat „drumul castelelor luminoase”; acest drum era valeda Loarei și, de-a lungul ei, îmbăiasem în lumină toate castelele, toate bisericile, rind pe rind. Se dezvoltă astfel turiștilor un imens monument nocturn și li se oferea bucuria de a-l putea contempla după ce soarele dispărea la orizont.

Era o primă etapă a „prezentării nocturne” a monumentelor, și un început promițător. Se putea însă rămâne la acest început? Nu se putea oare spori bogăția de lumină în care era scăldată valeda? Eu socotem că da; de multă vreme reflectam la o evoluție în arta iluminatului. Rămânea să se nască ceva, o magie, care să dea iluzia unui suflu de viață acestor așezări princiare. De aici a început istoria „sunetului și luminii”. Vișem să folosească unele monumente, în același timp ca suport și ca decor pentru niște efecte care să se constituie într-un adevărat dans de lumină, și care, acompaniat de sunete evocatoare și susținut de un text adecvat, să sugereze prezența (invizibilă) a unor ființe și să reușească să anime pietrele.

Mult timp, toate acestea rămăseseră în mine ca o problemă. O problemă ce căpăta treptat-treptat contur, dar care — ca tot ce

e nou — întâmpina obiecții. Eu însumi treceam drept un utopist. Și trebuie să recunosc: ceea ce propuneam eu era ciudat; părea că este vorba despre un teatru, dar un teatru fără actori, fără decor, fără orchestră; un teatru fără teatru — în care orice prezență umană era substituită... sau părea a fi.

În realitate, era mult mai mult decât atât. Numai că era dificil să mă fac înțeles. Până a venit și ziua, în care ideea a mai cucerit și pe alți câțiva, iar obsesia mea a luat sfârșit, intrând pe tărîmul realizării. Aceasta s-a întâmplat la 5 iulie 1952.



Și acum, după această fugară incursiune în istoria spectacolului de „sunet și lumină”, iată — foarte succint — cum urmează a fi „construit” un asemenea spectacol. Trebuie de la început să se înțeleagă că un spectacol de „sunet și lumină” nu se improvizează. Amatorismul îi este nefast; nu duce decât la caricatură și, cu siguranță, la dezamăgirea publicului. Ducerea la bun sfârșit a unui astfel de spectacol pretinde, celui ce-l montează, calități artistice, ingeniozitate, o tehnică perfectă și — poate, înainte de toate — un suflet de poet, capabil să priceapă și să iubească tot ceea ce „renaște” din străfundurile timpului.

E necesară, bineînțeles, o instalație foarte complexă — electrică, mecanică, electronică — înzestrată cu aparate care să difuzeze sunetul în spațiu printr-un număr definit de

fascicule sonore; cu proiectoare și reflectoare, legate ca într-o orgă de lumini, destinate să varieze intensitatea luminii: mai este nevoie, în cele din urmă, ca întregul ansamblu să fie comandat, prin intermediul unei benzi magnetice menite să redea și partea sonoră a spectacolului, pe această bandă magnetică fiind, dinainte imprimată, vocile actorilor (care interpretează textul scriitorului), muzica (după partiturile compozitorului), precum și diversele semnale pentru declanșarea luminilor. Ansamblul înregistrărilor, aranjate într-un mixaj complicat, trebuie să fie perfect sincronizat. În sfârșit, nu pot fi lăsate de-o parte efectele speciale ca: ceața, ninsoarea, protecțiile de imagini etc.; acestea sînt de primă importanță, ele conferind strălucire spectacolului, prin flășuri și suspensuri.



Un spectacol de „sunet și lumină” costă foarte scump; este el și rentabil? Eu, personal, voi afirma întotdeauna că un „sunet și lumină” este neapărat un spectacol care „face toți banii”. Să nu ne gîndim doar la

rețetele propriu-zise (adică la drepturile de autor); să ne gîndim mai ales la „ciștigul” cultural, turistic, la activizarea vieții comerciale, în țara sau în orașul în care s-ar organiza un asemenea spectacol. Ceea ce nu e lipsit de importanță. Și, la urma urmelor, care este manifestarea, în măsură să stîrnească un veritabil aflus turistic sau o mișcare artistică, pe tot parcursul unui sezon, și care să nu coste?...

S-a încercat adesea să se dea o definiție spectacolului „sunet și lumină”. Cele mai inspirate cuvinte mi se par cele scrise de Jean Cocteau: «Grație spectacolului de „sunet și lumină”, perspectivele se regroupează, climatul ideatic devine familiar, fără să piardă nimic din mister și dramatism. Aceste „feerii nocturne” se risipesc la cîntatul cocoșilor. Veritabilă șansă, pentru că în acest chip excepționalul suprimă obișnuitul, care înăbușă visul și vulgarizează totul».

Cu spectacolul de „sunet și lumină” ne găsim în domeniul abstractului, al iluziei. Teatrul, prin text, prin actori, prin decor, încearcă o comunicare de gîndire cu spectatorii. „Sunetul și lumina” înseamnă comunicare cu tine însuți. Încearcă eliberarea, desprinderea neîngrădită a eului; este iluzie, speranță, este viață.

